

ПОХОДЖЕННЯ ГРОШЕЙ ТА ЇХ СУЧАСНІ ВИДИ

Бедринець Д.

Студентка факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Досліджено еволюцію грошей та основні концепції їх виникнення. Проаналізовано головні функції грошей, основні етапи їх розвитку та сучасні види.

Ключові слова: гроші, еквівалент, паперові гроші, монети, електронні гроші.

У суспільстві кожна людина практично щодня стикається з грошима. Ми отримуємо інформацію про ціни, знижки, курси валют майже щодня. Ми купуємо за допомогою грошей і таким чином використовуємо їх для задоволення своїх потреб. Можна сказати, що майже будь-яке економічне явище проявляється у грошовій формі.

Гроші є важливою ознакою будь-якої ринкової економіки. Це інструмент, що відображає економічні процеси у суспільстві, що регулює розвиток економіки.

Гроші відіграють велику роль у житті будь-якої країни, будучи невід'ємною частиною функціонування будь-якої фінансової системи, тому ця тема є досить актуальною і зараз. Відомий філософ Сенека говорив: "Грошами треба керувати, а не служити їм". І тому, як одне з найважливіших економічної науки, гроші вимагають постійного вивчення, адже грошова система, що справно працює, забезпечує стабільність у державі та добробут її мешканців.

Історія грошей починається з тих давніх часів, коли людям доводилося міняти одну річ на іншу, щоб отримати те, що їм було потрібно. Якщо їм була потрібна сокира, вони знаходили якусь людину, у кого вона була, і обмінювали її на щось необхідне для її власника. Те саме відбувається і сьогодні, тільки з тією різницею, що сьогодні ми даємо продавцю гроші в обмін на те, що ми хочемо, хоча обмін товару на товар зберігся і донині.

Щодо походження грошей існує дві концепції: раціоналістична та еволюційна.

Раціоналістична концепція пояснює походження грошей угодою між

людьми, які переконалися у тому, що для руху цін у міновому обороті необхідні спеціальні інструменти. Ця ідея вперше була висловлена Аристотелем у сенсі того, що й товар, чи продукція, речі беруть участь у обміні, всі вони мають бути якимось чином зіставні одне одним і при цьому повинна існувати якась одиниця виміру.

Еволюційна концепція походження грошей доводить, що гроші з'явилися без волі людей в результаті тривалого розвитку обміну, коли з величезного товарного світу виділився особливий товар, який виконував роль грошей. Прихильниками цієї ідеї виступали класики А. Сміт, Д. Рікардо та багато інших видатних учених-дослідників природи грошей.

Говорячи про сутність грошей, можна сказати, що гроші виступають специфічним товаром, який виконує функцію загального еквівалента.

У розвитку грошей виділяють 4 етапи: 1-й етап - товарні гроші - до VII ст. до н.е. (натуральне господарство, при товарообміні використовували метали, прикраси, зброю, знаряддя праці, пізніше металеві зливки); 2-й етап – монетні гроші – VII ст. до н.е. - XIX ст. Перші золоті монети з'явилися близько 550 років до н. у Лідійській державі.. У Київській Русі перші карбовані монети відносяться до IX – X ст. Кожна монета несе у собі важливі відомості. Сторона, на якій зображується герб, (лицьова сторона) називається аверс, зворотний бік – реверс. Напис на монеті – легенда. Вартість монети – номінал. Ребро карбованої монети– гурт; 3-й етап - паперові гроші - XIX - XX ст. Паперові банкноти з'явилися вперше у Китаї близько 100 р. до н.е; 4-й етап – електронні гроші – із середини XX ст.

Гроші бувають: 1) Металеві: металеві монети із сплавів (мідні, нікелеві, алюмінієві); золоті та срібні монети;

2) Паперові: казначейські квитки - дрібні паперові гроші, що випускаються державним казначейством (характерні для слаборозвинених країн); банкноти - банківські квитки, що випускаються центральним банком держави; чеки – грошові документи встановленої форми, що містить наказ про виплати власнику чека певної суми;

3) Електронні гроші існують у вигляді пластикових карток, що означають переказ грошей з рахунку на рахунок, нарахування відсотків та інші операції за допомогою передачі електронних сигналів. Електронні гроші мають деякі специфічні особливості. Насамперед, у електронних грошей немає натурально-речових носіїв споживчої вартості. Електронні гроші можуть

існувати виключно у формі спеціальних електронних імпульсів, цифрових двійкових кодів (файлів), які містять інформацію про характеристику грошових знаків. Електронні гроші, що випускаються в обіг, зберігаються на відповідних технічних пристроях і переводяться за допомогою програмно-математичного забезпечення по різних каналах електронного зв'язку. Головна відмінність електронних систем платежів від традиційних полягає в тому, що весь процес від початку до кінця відбувається в цифровій формі. З цієї причини електронні гроші часто називають віртуальними грошима або комп'ютерними грошима. Реальні ж гроші існують у вигляді банкнот та монет, а також у формі бухгалтерських записів за відповідними рахунками клієнтів у разі банківських грошей.

Різновидами кредитної картки є: пластикова – іменний засіб безготівкових платежів; магазинна - випущена мережею магазинів та призначена для оплати покупок у емітента; платіжна – що має найширшим колом послуг, але термін кредиту обмежений одним місяцем; платинова - практично з необмеженим кредитом і безліччю привілеїв; розрахункова – для оплати певної категорії товарів та розрахунків у певному місці; дебетова - найпростіший і універсальний замітник готівки. На відміну від інших карток, вона не дозволяє оплачувати покупки за відсутності грошей на рахунку. Видається банком, де клієнт має депозит.

Новим видом коштів є крипто валюта - різновид цифрової валюти, створення та контроль за якою базуються на криптографічних методах (біткоїн).

Сутність грошей як економічної категорії проявляється у їх функціях, які виражають внутрішню основу сутності грошей. Гроші виконують наступні п'ять функцій:

міра вартості – гроші є одиницею рахунків, тобто одиницею, на основі якої призначаються ціни та ведуться рахунки;

засіб обігу – гроші обслуговують процес обігу товарів та доведення товарів до споживача;

засіб платежу – гроші обслуговують сферу фінансово-кредитних відносин між державою та підприємствами, банками, страховими компаніями, населенням, тобто погашають боргові зобов'язання;

засіб накопичення – накопичення здійснюються на розрахунковому, депозитному, валютному рахунках, вкладенням у вигляді цінних паперів та

вкладенням у виробничі потужності; світові гроші – гроші обслуговують розрахунки між державами, цю функцію виконує вільно конвертована валюта.

Гроші відіграють важливу роль у житті суспільства, оскільки вони опосередковують кругообіг суспільного продукту, сприяють створенню вартості та додаткової вартості, грають активну роль у процесі відтворення, впливають на ціни, відсоток та інші найважливіші вартісні індикатори економіки. За допомогою грошей відбувається перерозподіл національного доходу та валового внутрішнього продукту між різними секторами економіки, а також соціальними групами та верствами населення.

Список використаних джерел:

1. Мухина Е. Деньги: происхождение, сущность, функции //Международный научно-исследовательский журнал. – Вып. 2 (33). – часть 3. [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <https://research-journal.org/economical/dengi-proisxozhdenie-sushhnost-funkcii/>
2. Навчальна Інформація для українських студентів [Електроний ресурс]. – Режим доступу : http://ni.biz.ua/4/4_17/4_178209_prostota-i-udobstvo.html
3. Готівкові гроші. - [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <https://tracsa.nbo.pp.ua/spansi/jak-nazivajutsja-storoni-groshej.html>

